

VERSLAG VAN DE RAADSMARKT TRANSITIE SOCIAAL DOMEIN GEHOUDEN OP 8 MAART 2012 IN HET GEMEENTEHUIS VAN HAARLEM
--

1. OPENING

De **voorzitter** opent om 19.00 uur de vergadering en heet iedereen welkom bij de raadsinformatiemarkt over het sociaal domein.

Spreker geeft aan dat de primaire doelstelling voor vanavond is om de aanwezigen te informeren over de stand van zaken in de verbindingen tussen de drie decentralisaties en de voortgang van de praktijkwerkplaatsen van Hof 2.0. Tevens geeft hij aan welke spelregels er zijn tijdens de drie discussies die hierop volgen.

Mevrouw **Brandt** neemt het woord en zegt een presentatie te willen geven over de transitie van en de verbindingen in het sociaal domein.

In deze presentatie stelt spreekster zich de vraag waarom er sprake is van een transitieopgave. Hiervoor zijn drie redenen te noemen, namelijk de Wet werken naar vermogen (Wwnv), de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), Jeugdzorg en passend onderwijs. Er is een toenemende vraag in de zorg die kansen biedt. De burger vraagt om een integrale aanpak van zorg waardoor het voor hen een stuk gemakkelijker wordt.

De burgers van Haarlem kunnen worden ingedeeld in drie categorieën: 1. zelfredzame burgers (80%), burgers met een tijdelijk regieverlies (15%) en burgers met een langdurig regieverlies (5%).

De eerste categorie heeft geen regie nodig, maar de grootste opgave voor deze groep is dat voorkomen moet worden dat zij de regie gaan verliezen en terugzakken naar tijdelijk regieverlies. De overheid kan hierbij helpen door te stimuleren en te faciliteren.

De tweede categorie komt aan de orde als er sprake is van een opeenstapeling van problemen. De kunst is om deze problemen op tijd te signaleren, daar iets mee te doen waardoor deze mensen weer terugkomen in de eerste categorie. Het is wel belangrijk dat er een plan is en dat er een instantie is die de regie voert om dat plan uit te voeren.

Bij de derde categorie zijn mensen totaal niet in staat om richting te geven aan hun manier van leven. Deze mensen hebben vaak een permanente specialistische vorm van zorg nodig.

De centrale vraag zou moeten zijn welke zorg een persoon of gezin nodig moet hebben om verder op weg te helpen. Dat kunnen mensen uit de familie zijn die zorg kunnen geven. Vandaar de slogan: "Samen voor elkaar!"

Alle aanwezigen in de zaal kunnen allemaal hun eigen bijdrage leveren om zorg te geven aan de mensen in Haarlem die het nodig hebben.

Vervolgens laat de presentator enkele kengetallen zien van mensen die een bepaalde vorm van hulp ontvangen in de vorm van zorg of een uitkering. Spreekster stipt aan dat er ongeveer tweehonderd instanties in Haarlem actief zijn met het ondersteunen van mensen die dat nodig hebben.

Kenmerken van het huidige systeem zijn de verkokering en fragmentatie. Er is geen integrale zorg aanwezig. Het kan beter en efficiënter. Sommige vormen van hulp kunnen contraproductief werken en mensen raken afhankelijk van hulp. Hierdoor nemen de kosten toe.

Als gevolg van de decentralisatie nemen de budgetten van gemeenten toe van 36% naar ongeveer 43%. Bijna de helft van de begroting zal straks betrekking hebben op het sociale domein.

Door de juiste vragen te stellen, is het mogelijk om straks het juiste systeem te ontwikkelen om de problemen in het sociale domein het hoofd te bieden. Er moeten keuzes worden gemaakt. Er ligt hier een verantwoordelijkheid bij zowel de overheid als de burgers en de partners. Daarnaast wordt er gekeken welk aanbod en welke ondersteuning daarbij horen. Er moet afstand worden genomen van patronen waar mensen aan gewend zijn geraakt. Zaken moeten ter discussie worden gesteld. Kan het

ook anders? Dat kan door vol te houden aan bepaalde uitgangspunten, zoals: eigen kracht, zelfredzaamheid, actief burgerschap en een vangnet. In Haarlem maken de mensen met elkaar de stad.

Vanwege de decentralisatie komen verschillende zaken op verschillende tijdstippen op gemeenten af. De vraagstukken die hierbij horen zijn onder andere hoe dit georganiseerd moet gaan worden. De oplossingen worden in eerste instantie gezocht in het eigen bestaande netwerk, in een eigen omgeving waarbij direct moet worden ingegrepen als dat nodig is.

Er komen volgens spreekster veel vragen naar aanleiding van het uitdenken van een nieuw systeem. “Hoe vraaggericht ga je te werk? Wat is de rol van de overheid? Wat is maatwerk?” De preventie van zorg is belangrijk, maar de effecten daarvan zijn moeilijk meetbaar.

Mevrouw **Brandt** merkt op dat er afgelopen dinsdag een bijeenkomst is geweest met de ongeveer honderd partners over deze transitieopgave. Aan de hand van diverse casussen is men van de huidige situatie uitgegaan met de vraag hoe dat straks moet worden georganiseerd waarbij de rol van partners werd gevraagd.

Op 12 april 2012 heeft spreekster opnieuw een ontmoeting met de partners uit de stad. De nota ‘Samen voor elkaar’ wordt op deze avond met de partners besproken.

Halverwege de maand mei 2012 komt deze nota in het college van B en W.

Op 14 juni 2012 wordt de nota in de commissie Samenleving behandeld.

Op 28 juni 2012 wordt de nota in de raad besproken.

Het debat over de kadernota is gepland op 4 juli 2012.

De **voorzitter** bedankt mevrouw Brandt voor haar presentatie en geeft verder aan dat de aanwezigen om 20.15 uur in drie discussiegroepen worden verdeeld. Na een inventarisatie en indeling van de groepen schorst de voorzitter tijdelijk deze bijeenkomst.

2. DISCUSSIEGROEP TIJDELIJK OF DREIGEND REGIEVERLIES

Aanwezig de leden en plaatsvervangend leden:

De heer Azannay (GroenLinks), de heer Kal (GroenLinks), mevrouw Otten (Trots), mevrouw Pippel (D66), mevrouw Ramsodit (PvdA), de heer Rutten (VVD), de heer Stapelkamp (Haarlem Plus)

Mede aanwezig:

Mevrouw Dieleman (stellingnemer, coördinator samenwerkingsverband SWO – VO Zuid-Kennmerland), mevrouw Kerbert (voorzitter), de heer Zwinkels (stellingnemer, regiodirecteur Noordwest Nederland Randstad Uitzendbureau), de heer Van den Berg (Novacollege), mevrouw Van den Bos (gemeente Haarlem), de heer Coops (divisiemanager Paswerk), de heer Eldesiny (PMO Haarlem), mevrouw Huisman (directeur Kontext), mevrouw De Kwant (Haarlem Effect), mevrouw Leenman (OCK het Spalier), de heer Paardekooper (WMO-raad Haarlem), de heer Rabbers (VWC Haarlem), de heer Roos (WMO-raad Haarlem), mevrouw Van der Sluis (project Werken naar vermogen)

2a. Opening

De **voorzitter** opent de bijeenkomst om 20.15 uur en heet de aanwezigen welkom. Twee deelnemers zullen een stelling innemen en op iedere stelling kan een kwartier gereageerd worden. Terugkoppeling vindt plenair plaats vanaf 20.45 uur.

Jeroen Zwinkels, regiodirecteur Noordwest Nederland Randstad Uitzendbureau:

‘De gemeente stelt: loslaten en niet zelf doen wat andere partijen wellicht beter kunnen. Wel de regie voeren maar de uitvoering in nauwe samenwerking met marktpartijen aan die andere partijen

overlaten. Dat resulteert in een zuiniger en doelmatiger handelen, waardoor het beschikbare geld daadwerkelijk voor de doelgroepen kan worden aangewend.'

De heer **Rutten** vraagt aan welke partijen wordt gedacht en wie de regie op het proces voert.

De heer **Zwinkels** verduidelijkt dat het om partijen in de markt gaat die op een bepaald vlak expertise hebben in de uitvoering. Met name bij die uitvoering is meer efficiency te behalen. Met marktpartijen moet een modus worden ontwikkeld en moeten afspraken worden gemaakt over zowel resultaten als kaders waarbinnen dat plaatsvindt. Er moet een brug komen tussen het proces en de resultaten. Die brug moeten gemeente en marktpartijen samen bouwen.

De heer **Stapelkamp** vraagt wie de intake doet en onder welke voorwaarden. Hij vraagt wat er gebeurt met mensen die toch mislukken.

De heer **Zwinkels** haalt een voorbeeld aan. Iemand meldt zich bij het loket voor een bijstandsuitkering. Direct bij die eerste intake wordt alles erop gericht dat zo iemand zo snel mogelijk weer aan het werk gaat om te voorkomen dat hij daadwerkelijk in de uitkering komt. Die eerste weken zijn vaak cruciaal.

Er wordt aangegeven dat je niet wilt dat mensen de regie verliezen. Er bestaan veel re-integratietrajecten. Daar voert de gemeente de regie, maar dat levert weinig resultaat op. De stelling is veel te gemakkelijk. Marktpartijen hebben een ander eerste belang dan een maatschappelijk belang.

De heer **Zwinkels** vindt het juist niet gemakkelijk. Re-integratietrajecten worden vaak pas na een bepaalde periode ingezet en dan heeft men een bepaalde, cruciale periode laten liggen. Het is juist belangrijk het direct vanaf het begin uit te besteden.

Mevrouw **Van der Sluis**, projectleider Werken naar vermogen meent dat de gemeente meer op zoek zou moeten gaan naar samenwerkingsrelaties. Bij re-intergratietrajecten is een opdracht neergelegd en die is vervolgens aan de markt overgelaten. Het zou mooi zijn om op zoek te gaan naar samenwerking en op zoek te gaan naar een manier om gezamenlijk te komen naar het gewenste resultaat met de verschillende expertises en vanuit de verschillende doelstellingen.

De heer **Van den Berg**, Novacollege, is het eens met de stelling onder de voorwaarde dat je dat doet als ketenpartners en niet als aanbesteding. De kennis van de regiostructuur moet daarbij goed gebruikt worden. Dat zou de snelste en beste oplossing zijn voor klanten die dreigen de regie te verliezen.

Organisaties zoals Randstad hebben enorme kennis van de arbeidsmarkt en zij kunnen mensen naar werk leiden.

De heer **Stapelkamp** vraagt of de werkloosheidsproblematiek meegenomen is bij deze planning. De verantwoordelijkheid ligt bij werkgevers, maar die moeten dan wel vacatures hebben. Er wordt een plan gemaakt voor zelfredzaamheid en eigen kracht, maar hij vraagt zich af waar mensen dat kunnen manifesteren en of er werkgelegenheid genoeg is voor deze kwetsbare groep.

De heer **Zwinkels** legt uit dat er genoeg werkgelegenheid is. Het gaat om kleinschaligheid. Hij spreekt regelmatig, als intermediair die vraag en aanbod bij elkaar brengt, met ondernemers die hetzij op flexibele basis of met wisselende werkgelegenheid te maken hebben. Die zijn voor een groot deel bereid afspraken te maken om een aantal mensen uit deze doelgroepen op te nemen.

Ondernemers hebben het bewustzijn dat ze met hun onderneming onderdeel vormen van de samenleving. Bovendien krijgt de samenleving over vijf jaar te maken met schaarste, ook bij de doelgroepen die meer aan de onderkant zitten. Opleiding wordt daarbij een heel belangrijke component. Die ondernemers die dus een maatschappelijke verantwoordelijkheid voelen, zijn prima bereid hieraan mee te werken. Binnen de groepen bijstandsuitkeringen zitten veel mensen die met een klein beetje hulp uitstekend aan het werk kunnen.

Als voorbeeld wordt er een zeer gemotiveerde kandidaat van Paswerk naar voren gebracht, die vrijwilligerswerk doet, maar geen enkele opleiding of diploma heeft. Het budget is nu op. EVC zou heel mooi zijn.

Ook op de vrijwilligerscentrale is veel aanbod. Van de vijf mensen die veel ervaring hebben opgedaan, heeft er niet één een vervolgbaan. Wie zou de match moeten maken?

De heer **Coops** ziet zowel de vraag als het aanbod, maar alleen een match maken is te weinig. Veel werkgevers zijn best bereid mensen in dienst te nemen, op detacheringsbasis, met begeleiding. Er zit wel vaak een probleem bij de match. De vraag naar arbeid is kwalitatief wat hoger dan wat de mensen die langer in de bijstand zitten, kunnen.

Ook bij de vrijwilligerscentrale heeft men de ervaring dat ‘het vlekje’ toch vaak te groot blijkt. Tijdelijk werkverlies is toch iets anders dan regieverlies.

Mevrouw **Ramsodit** wijst erop dat er vaak sprake is van multiprobleemsituaties. Alleen het oplossen van het werkprobleem voldoet niet. Dikwijls zijn er al veel verschillende partijen bij betrokken. Als er een extra partij bijkomt, moet je wel zorgen dat die partij echt een andere rol heeft. De rol zou moeten bestaan uit het dichterbij brengen van de werkgever die wel wil. Het gaat om tijdelijk regieverlies en het gaat om datgene wat die persoon zelf in huis heeft om de regie terug te krijgen.

De heer **Zwinkels** denkt dat de begeleiding nu erg gericht is op de hulp en minder primair gericht is op het vinden van die baan.

De **voorzitter** concludeert dat deze stelling erg over werk ging. Het is tijd voor de volgende stelling.

Nenette Dieleman, coördinator samenwerkingsverband SWO – VO Zuid-Kennemerland:

‘Kind binnenboord houden, ouders ondersteunen. Er zijn leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Bij passend onderwijs wil men zoveel mogelijk leerlingen binnen het reguliere onderwijs houden. Als het echt niet lukt, worden professionals ingeschakeld en gaat men vaak lange trajecten in. Het is zaak de thuissituatie aan te pakken en daar de actie op te richten.’

De heer **Stapelkamp** vindt het moeilijk om te beoordelen want je krijgt te maken met verontwaardigde ouders die niet willen dat je je ermee bemoeit. Dit zou op veel weerstand kunnen stuiten.

Mevrouw **Pippel** vraagt hoever je als overheid achter de voordeur mag komen. Dat is een hele fundamentele discussie.

Mevrouw **Otten** vraagt zich af hoe je kunt vaststellen dat het aan de thuissituatie ligt.

De heer **Van den Berg** wijst op het recent gesloten convenant tussen het Novacollege en de koepelorganisatie van leerplichtambtenaren. 18+’ers worden dichterbij de huid gezeten en ouders worden er meer bij betrokken. Die hebben een belangrijke rol. De betrokkenheid van ouders bij hun eigen kinderen moet groot zijn. Problemen in de thuissituatie zijn niet iets voor de onderwijsinstelling, maar voor andere ketenpartners. Het is zaak vroegtijdig in gesprek te gaan.

Mevrouw **Pippel** weet dat gezinnen met multiproblemen in veel gevallen de meest gesloten gezinnen zijn.

Veel ouders weten ook helemaal niet meer wat ze met hun kind aanmoeten en hoe ze de weg moeten vinden naar een hulpverlenende instantie.

Mevrouw **Dieleman** weet dat veel ouders niet willen dat problemen tijdens de basisschool doorgegeven worden aan de vo-school. Bij dit soort gezinnen zijn er vaak meer kinderen die problemen hebben.

De heer **Azannay** benadrukt dat problemen bij de basis moeten worden aangepakt, dus thuis, en vroegtijdig.

Dat betekent dat bij de transitie van de jeugdzorg die nu komt, de gespecialiseerde jeugdzorg meer naar voren komt. De ervaring heeft geleerd dat het vaak veel te laat is als dergelijke gevallen bij de gespecialiseerde jeugdzorg komen.

De **voorzitter** vraagt hoever je mag je gaan achter de voordeur en wat de eigen kracht van een gezin dan is.

Er wordt nu gekozen voor een wijkcoach, voor sociale controle, maar het moet een stapje verder.

De heer **Stapelkamp** weet dat dit soort gezinnen daarvoor niet openstaat.

De heer **Paardekooper** benadrukt dat informatie van de basisschool wel doorgegeven mag worden aan de vervolgschool wanneer je je zorgen maakt. Daarover zijn afspraken gemaakt met de GGD.

De heer **Azannay** wijst erop dat er ook gezinnen zijn die wel geholpen willen worden. De basisschool speelt daarin een belangrijke rol.

Er moet wel een wijkcoach zijn, een sleutelfiguur in de wijk, die de weg kan wijzen. Die moet zichtbaar zijn. Het gaat om een gezicht in de wijk.

Het wordt wel belangrijk om bij de transitie op te letten dat niet de hele indicatiestelling en het systeem dichter naar de wijk gebracht worden. Je moet juist veel afhouden, minder zorg, minder indicatie en meer op de achtergrond.

De heer **Paardekooper** ziet dat de gemeente een regelarme instelling wordt.

De **voorzitter** bedankt iedereen voor zijn inbreng en met name de stellingnemers. De bijeenkomst wordt plenair voortgezet.

3. DISCUSSIEGROEP 2 OVER DE ZELFREDZAME BURGER

Aanwezig:

Raadsleden: mevrouw Langenacker (PvdA), de heer Bol (GroenLinks), de heer De Jong (VVD)

Beleidsmedewerkers gemeenten en instellingen: de heer Jansen (stichting Dock), mevrouw M. Brouwer (Jeugdgezondheidszorg Kennemerland), mevrouw Lans (hoofd beleid sociale zaken gemeente Haarlem), mevrouw Cornelisse (Vrijwilligerscentrale), mevrouw Laan (hoofd afdeling Jeugd, Onderwijs en Sport gemeente Haarlem), mevrouw Zomers (Kinderopvangorganisatie SKOS)

Mede aanwezig: Mevrouw Koper (voorzitter)

3a. Opening

De **voorzitter** (Helga Koper) heet de aanwezigen welkom. Zij ziet af van een voorstelronde en verzoekt de deelnemers onbevangen hun reacties op de stellingen en andere suggesties naar voren te brengen om optimaal rendement te halen uit de beschikbare tijd.

3b. Stelling 1: Reken je niet rijk met burgerkracht geponeerd door de heer D. Jansen (stichting Dock)

De heer **Jansen** onderschrijft de intenties van de transitie in het sociaal domein, maar wijst erop dat een cultuuromslag van dit kaliber jaren zal vergen. De burgers zitten nog lang niet op het spoor dat ze, omdat de overheid geen geld meer heeft, medeverantwoordelijk zouden zijn voor de oplossing van een probleem bij een kwetsbare medemens, terwijl zij part noch deel hebben in het ontstaan van dat probleem. Tegelijkertijd kent hij wel hoopvolle voorbeelden. Hij noemt de goed functionerende vrijwilligershulpdiensten die verbonden zijn met Dock. Tegen relatief weinig geld voor de ondersteuning voeren vrijwilligers daar per jaar duizenden vrijwillige acties uit, bijvoorbeeld mensen in hun eigen auto naar een ziekenhuis brengen. Dat scheelt jaarlijks tonnen aan vervoerskosten. De keerzijde is echter dat zulke mensen meestal alleen paraat staan voor mensen in hun eigen leefstijl. Dat betekent dat mensen zonder netwerk in achterstandswijken verstoken blijven van zulke diensten. Daar is een andere inzet nodig. Bijvoorbeeld de recent gestarte wijkcoaches die mensen leren op eigen kracht te varen. Dat is geen gemakkelijke opgave en een neveneffect is dat er meer problemen en vragen om ondersteuning aan het licht treden dan nu zichtbaar zijn. En daar moet dan ook weer wat mee gedaan worden. Die cultuuromslag gaat volgens hem alleen lukken als men eerst bereid is goed te investeren om die eigen kracht te ontwikkelen.

Mevrouw **Lans**, hoofd beleid sociale zaken van de gemeente, vindt het lastig dat mensen pas in het geweer komen als de urgentie groot is. Moeten de gemeente en professionele hulpverleners dan maar wachten tot mensen zelf de prikkel voelen om actief te worden, met als mogelijk risico dat zo iemand dan voortijdig in de afgrond tuimelt? Bij mensen die zelfredzaam zijn, kan men volgens haar dat risico wel nemen. Die zullen zelf iets ondernemen als de nood echt aan de man komt. Zij denkt ook aan mensen die tijdens inspraakrondes een idee naar voren brengen dat ze zelf misschien met een paar honderd euro steun voor elkaar kunnen krijgen. In plaats daarvan neemt de overheid of een instelling het initiatief vaak helemaal over tegen veel hogere kosten en met minder succes. Zij acht het goed als de overheid af en toe wat meer op de eigen handen gaat zitten en het organisatievermogen en talenten van mensen meer tot bloei laat komen.

De **voorzitter** vraagt wat er dan moet gebeuren als mensen juist wegzakken of in wijken met weinig sociale cohesie.

De heer **Bol**, raadslid voor GroenLinks en voormalig opbouwwerker, vindt de boogde cultuuromslag op zich mooi. Nederland is een land met vier miljoen vrijwilligers op allerlei terreinen. De cultuuromslag zit erin dat men nu vrijwilligerswerk van professionals wil laten overnemen. Maar dan dient men zich te realiseren dat vrijwilligers wel iets van waardering willen terugzien voor hun inzet. Daarin is de rol van de beroepskracht belangrijk, zeker in buurten met een zwakke sociale cohesie. Een speeltuinvereniging drijft op vrijwilligers die na een jaar of vijftien vaak vastlopen. Dan is er een beroepskracht nodig om de zaak weer op te peppen. Dat kan bij een speeltuinvereniging, maar bij AWBZ-zorg ziet hij toch liever wat meer garanties voor continuïteit.

Mevrouw **Cornelisse** van de Vrijwilligerscentrale denkt dat het best mogelijk is mensen tot vrijwilligerswerk te motiveren, mits dat in georganiseerd verband gebeurt. Mensen willen graag ergens bij horen, leert haar ervaring. Het gaat inderdaad wel tijd kosten om dat te organiseren, maar dan moet men niet in de tussentijd de ondersteuningsstructuur afbreken, want zij voorziet dat de vraag zal gaan toenemen. Het eigen netwerk van burgers hoeft niet georganiseerd te worden. Zij weet ook niet hoe je de mensen in isolement kunt activeren.

De heer **De Jong**, raadslid voor de VVD, merkt op dat veel mensen wel iets willen doen aan vrijwilligerswerk, maar niet weten hoe of wat. Dan is enige ondersteunende structuur inderdaad handig. Verder merkt hij op dat er ook mensen vrijwilliger worden voor juist één doelgroep, vaak buiten hun eigen netwerk of zelfs buiten de eigen woonplaats. Hij wijst op de buddyhulporganisaties.

De heer **Bol** merkt op dat daar wel professionele ondersteuning achter zit.

De **voorzitter** concludeert dat men enige professionele ondersteuning van vrijwilligers dus wel gewenst vindt.

De heer **Jansen** zegt dat vrijwilligers vaak wel behoefte hebben aan een goed omschreven afgebakende taak. Dat maakt het overzichtelijk en geeft houvast over het tijdsbeslag. Dan blijft men ook langer dat werk vrijwillig doen. Maar men hoeft niet te proberen vrijwilligers te strikken voor open einderegelingen.

Mevrouw **Laan**, hoofd afdeling Jeugd, Onderwijs en Sport van de gemeente Haarlem, denkt dat men goed moet kijken wat men wil bereiken met het lagere budget dat nu beschikbaar is. Als blijkt dat er een goede groep vrijwilligers is die veel werk kan verzetten als de vrijwilligerscentrale daarbij wordt ingeschakeld, dan moet men dat zeker doen als een verstandige investering.

Mevrouw **Zomers** van kinderopvangorganisatie SKOS vindt het een merkwaardige zaak dat men mensen denkt te kunnen verlokken tot vrijwilligerswerk door die tegenstrijdige combinatie van bezuinigen en een beroep op zelfredzaamheid. Zij denkt dat er meer te winnen valt met een moreel appel op de eigen kracht en het verantwoordelijkheidsgevoel van mensen: mensen er is werk aan de winkel, de centen zijn op maar er zijn problemen, wie helpt er mee die aan te pakken?

De heer **Jansen** merkt op dat er maandelijks 3 miljoen euro omgaat aan bijstandsgeld voor de drieduizend cliënten van de Sociale Dienst. Investerings om mensen uit die bakken aan de slag te krijgen, leveren structureel geld op.

De **voorzitter** merkt op dat het Participatiebudget geslonken is tot 5 ton en gaat over tot de volgende stelling.

3c. Stelling 2: Het is noodzakelijk om voluit in te zetten op de kracht van preventie geponeerd door mevrouw M. Brouwer (Jeugdgezondheidszorg Kennemerland)

Mevrouw **Brouwer** gaat kort in op de geschiedenis van consultatiebureaus die een belangrijke rol gespeeld hebben in de preventie van kinderziektes. De laatste tien jaar is er een verschuiving opgetreden naar meer aandacht voor opvoedingskwesaties en gezinsproblemen. Door ouders vroegtijdig bij te staan bij opvoedingskwesaties worden huisuitplaatsingen en inschakeling van Jeugdzorg in een later stadium voorkomen, is haar stelling. Bij veel ouders vallen de schellen van de ogen als ze gewezen worden op andere, positieve in plaats van alleen maar straffende manieren om met hun kinderen om te gaan. Dan kunnen ze veel krachtiger zelf de opvoeding van hun kinderen ter hand nemen. Daarom blijft het in haar ogen noodzakelijk in preventie te investeren. Jeugdgezondheidszorg Kennemerland werkt op dit moment samen met de VU om het rendement van de preventieve aanpak beter aan te tonen en kwalitatief te verbeteren.

De **voorzitter** vraagt of hier ook een rol is weggelegd voor de burgerkracht in de omgeving.

Mevrouw **Brouwer** zegt dat veel problemen het gevolg zijn van oorzaken die eenvoudig weg te nemen blijken te zijn door mensen in de omgeving. Bijvoorbeeld het op tijd naar school brengen van de kinderen, als de vader of moeder dat om een of andere reden niet voor elkaar krijgt.

Mevrouw **Langenacker**, raadslid voor de PvdA, zegt dat men moeilijk gekant kan zijn tegen preventie. Maar zij is benieuwd wat mevrouw Brouwer op dit moment van de gemeente vraagt en wat er moet gebeuren als interventies wel geboden zijn.

Mevrouw **Brouwer** zegt dat het haar te doen is om versterking van de preventie. Door bijvoorbeeld meer opvoedcursussen te organiseren. Die kosten 5000 euro per cursus, maar voorkomen wel een veelvoud aan kosten later. Zij roept op na te denken hoe men dat ook in regionaal verband in deze tijd verder kan versterken.

De heer **Jansen** zegt dat er veel baat bij zou zijn als er een eenvoudig, maar robuust vijf- of tienpuntenprogramma met elementaire opvoedingsregels kwam dat gedeeld wordt door de buurtgemeenschap en dus niet alleen gehanteerd wordt in de contacten tussen ouders en consultants. Er zouden rolmodellen in de buurt moeten zijn met een antenne voor afwijkingen van die regels. Dat zou meer samenhang in de aanpak brengen. Dat zou ook gehanteerd kunnen worden in de moedercentra en Opstaprojecten van Dock.

Mevrouw **Zomers** zegt dat peuterspeelzalen en kinderopvang natuurlijke vindplaatsen vormen om ouders ondersteuning te bieden. Ouders kampen tegenwoordig met veel meer onzekerheden dan vroeger, omdat alles ingewikkelder is geworden. Met een beetje facilitaire ondersteuning – koffie en een ruimte – kunnen er gelegenheden geschapen worden waar zij ervaringen uitwisselen. Zo versterk je hun eigen kracht.

Mevrouw **Lans** zegt dat het hier gaat om zelfredzame burgers. Waar zij in geïnteresseerd is zijn wegen om deze burgers te bereiken zonder die professionele tussenlaag van hulpverleners. Dan kan het beschikbare budget vooral gestoken worden in de gevallen waar echte professionele interventie geboden is. De gemeente hoeft niet alles tot in detail voor iedereen te organiseren.

De heer **Jansen** merkt op dat de gezinnen waar het echt om gaat dan vaak niet bereikt worden. Hij schat dat op dit moment 40% van de probleemgevallen lange tijd buiten beeld blijft van zorgverleners. Die gezinnen organiseren zichzelf niet. Buurtvaders als in Meerwijk zouden moeten leren met dat vijfpuntenprogramma te kijken naar de situaties die ze tegenkomen. Die opvoedingsregels zouden veel meer peer-to-peer dan via hulpverleners doorgegeven moeten worden, want dan hebben ze effect.

Mevrouw **Zomers** zegt dat het ook gaat om wat men verstaat onder zelfredzaamheid. Als het betekent dat men zich niet om mensen bekommert zolang ze geen overlast geven, vindt zij dat te beperkt. Zij pleit ervoor iedereen op basis van vrije keuze te faciliteren. Zij is tegen gedwongen monitoring die volgens haar contraproductief werkt. Zij ziet meer in een aanpak van aanbieden en uitnodigen.

De **voorzitter** merkt op dat ook scholen een belangrijke signaleringsfunctie vervullen die hier wegens tijdgebrek niet verder uitgelicht kan worden. Zij bedankt alle deelnemers voor hun inbreng.

4. DISCUSSIEGROEP PERMANENT REGIEVERLIJES

Groepsleider mevrouw **Özogul** opent de discussie en geeft aan dat deze discussiegroep 3 over burgers gaat die met langdurig regieverlies te kampen hebben.

De discussiegroep wordt geconfronteerd met twee stellingen waarop iedereen zijn of haar reactie op kan geven. De stellingen luiden:

1. Langdurig regieverlies bestaat niet. Deze stelling is afkomstig van Jeroen van der Noordaa, directeur van eerstelijns ondersteuningsorganisatie ZONH.
2. De overheid kan zelf beter niets doen aan re-integratie, want dat is het goedkoopste. Deze stelling is afkomstig van de heer Koos Pellser, voorzitter van het Platform Minima Organisaties.

In de ogen van de heer **Van der Noordaa** is het altijd wel degelijk mogelijk om de burger een stukje regie terug te geven. Hij vindt het belangrijk en noodzakelijk om met deze categorie burgers samen te werken. Naarmate het regieverlies toeneemt, neemt het aantal zorgpartijen dat deelneemt in de omgeving eveneens toe. Het is dan van belang om te weten wie wat doet en te zorgen voor coördinatie tussen de hulpverlenende instanties voor deze burger met regieverlies.

Een mevrouw geeft aan dat zij in een WMO-raad zit voor mensen met een verstandelijke beperking en volgens haar ervaring zijn mensen met veel beperkingen (niet kunnen lezen en schrijven) niet en nooit in staat om een gedeelte van hun regie terug te krijgen.

Zij heeft namens de WMO-raad een verzoek ingediend om met gemeenten en zorgaanbieders een werkgroep op te richten om gezamenlijk te werken aan oplossingsrichtingen voor welke kant zij op moeten in de toekomst. Dit verzoek is ambtelijk afgeketst en daar zit zij heel erg mee. Zij doet een oproep aan de politiek om hier iets aan te doen en te zoeken naar mogelijkheden om die groep te ondersteunen die geen eigen regie kan voeren.

Een spreker geeft aan dat hij het niet eens is met de stelling. Langdurig regieverlies bestaat volgens hem wel. Er moet iemand de regie voeren om deze mensen te helpen, maar dat mogen niet te veel hulpverleners zijn, want dat werkt niet. Er zijn echter steeds minder middelen aanwezig om deze regie in goede banen te leiden.

Deze stelling klopt niet voor mensen met een verstandelijke beperking of voor ouderen die aan dementie lijden. Dat zegt een van de aanwezigen in deze groep. Voor deze mensen is er geen weg terug meer aanwezig. Een buurvrouw is het met deze woorden eens.

Een van de aanwezigen pleit voor het opvangen van mensen die tijdelijk de regie verloren hebben met mensen uit de omgeving of familie. Dat hoeven in zijn ogen niet altijd de professionals te zijn. Daarna moeten de mensen de regie weer zelf proberen op te pakken.

Een ander geluid is dat er zo veel mogelijk regie bij de mensen zelf moet blijven. De mensen moeten hierbij zo zichtbaar mogelijk blijven in de samenleving en niet worden weggestopt. Als er meer interactie is met de samenleving, worden deze mensen weer een onderdeel van deze samenleving.

Een eenvoudig gesprek aangaan met deze groep mensen doet al heel veel. Dat kan ook via vrijwilligers plaatsvinden. Er zijn genoeg mensen die het fijn vinden om andere mensen te helpen.

Tot slot wordt aangegeven dat deze groep mensen door elkaar wordt gehaald met aan de ene kant een groep van mensen die zwaar dement zijn en permanente regie nodig zullen hebben en echt niets zelf meer kunnen en aan de andere kant een groep die altijd wel in staat is om iets te kunnen. Dat wat ze nog kunnen, moet dan ook geactiveerd worden. Dat kan via burens of andere vrijwillige hulpverleners plaatsvinden.

De heer **Van der Noordaa** zegt dat naar een vorm van participatie moet worden gestreefd en dat elk stapje hierbij belangrijk is voor deze groep mensen.

Mevrouw **Özogul** geeft aan om naar de tweede stelling te gaan en geeft de heer Pellser het woord.

De heer **Pellser** geeft aan dat de definitie van zelfredzaamheid inhoudt dat je zelf je eigen zaken kunt regelen. Spreker wil zijn aangehaalde stelling aanscherpen met de opmerking dat de samenleving goedkoper uit is met niets doen, dan met het aanbieden van een stimulerende rol. De Wwv zal eerder remmend werken dan stimulerend. Als de gemeente wil investeren in arbeid en re-integratie, dan kost dat geld. Een plaats voor een sociale werkvoorziening kost op dit moment ongeveer 30.000 euro en een bijstandsuitkering kost ongeveer 14.000 euro. Indien je als samenleving wilt dat het niets kost, dan kun je volgens de heer Pellser beter niets doen.

Mensen die niet zelfredzaam zijn, hebben eerst hulp op maat nodig om daarna zelf gedeeltelijk de regie weer in eigen handen te nemen. Dat kan via sociale activatie waarvoor eveneens ondersteuning noodzakelijk is.

Spreker verbaast zich erover dat gemeenten niet protesteren tegen het feit dat zij vanuit de overheid allerlei taken krijgen toebedeeld waarop wordt bezuinigd.

In een komende werkconferentie wil het platform samen met de gemeente bekijken op welke wijze zij ondersteuning kunnen bieden aan deze mensen en het sociale domein zodat bij de gemeente in ieder geval geen regieverlies ontstaat.

Vanuit de groep wordt aangegeven dat zowel diverse gemeenten in Nederland als de gemeente Haarlem in het bijzonder wel degelijk verzet hebben gepleegd tegen de bezuinigingen op het gebied van het sociale domein. Tevens geeft spreker aan dat gemeenten niet zoveel bereikt hebben met het vele geld dat de afgelopen jaren ontvangen is. De re-integratieprojecten zijn niet zo effectief gebleken. Het is derhalve belangrijk om efficiënter met het beschikbare geld om te gaan.

Een ander geluid is dat het geen goede uitgangsgedachte is om niets te doen.

In het re-integratieproces zit het streven om in een zo kort mogelijke tijd iemand terug te brengen in het arbeidsproces. Er moet hierbij duurzaam worden geïnvesteerd. De gedachte hierachter is dat er veel meer wordt bereikt als eerst meer geld wordt uitgegeven.

Mevrouw **Özogul** sluit de discussiebijeenkomst.

5. PLENAIRE TERUGKOPPELING

De **voorzitter** vraagt aan de drie raadsleden, die als projectleider hebben gefungeerd, een terugkoppeling te geven over wat tijdens de discussie naar voren is gekomen.

Mevrouw **Koper** geeft als groepsleider uit groep 1 aan dat op basis van de twee geponeerde stellingen de volgende opmerkingen zijn gemaakt.

Opmerkingen en inzichten over stelling 1:

- Er moet een cultuuromslag bij zowel gemeenten, professionals als bij de burgers komen waarbij er een verschuiving moet plaatsvinden van professionals naar vrijwilligers. Deze vrijwilligers moeten hierbij worden ondersteund met een soort vangnet.
- Niets doen om zo een urgentie te laten ontstaan.
- Hoe verkoop je de boodschap? Zelfredzaamheid en bezuinigingen gaan niet hand in hand.

Opmerkingen en inzichten over stelling 2:

- Er moet op tijd worden ingegrepen als dat noodzakelijk is, maar de vraag die hierbij gesteld is, is of dat wel mogelijk is met minder middelen. Het moet echter wel op tijd plaatsvinden.
- Er moet een vriendelijke plek zijn voor ouders om dat te kunnen doen.
- Faciliteren om een uitwisseling te laten ontstaan over de jeugdproblematiek.
- In wijken waarin minder sociale cohesie heerst mensen inzetten die de wijk en de mensen kennen. Deze mensen moeten wel over opvoedkundige kennis beschikken.

Mevrouw **Kerbert** geeft de gemaakte opmerkingen en stellingen vanuit de tweede groep.

Opmerkingen en inzichten over stelling 1 (Gemeente, laat het los wat anderen net zo goed of beter kunnen):

- Wat is de rol van de gemeente? Moet het in de markt worden gezet? Zou de gemeente wel of niet de regie hierin moeten voeren? Eindconclusie is: samendoen! Een voorbeeld is een uitzendbureau inschakelen dat samen met de gemeente een intake verricht om te zorgen dat mensen snel over kunnen gaan naar werk.
- De match tussen vraag en aanbod wordt niet altijd goed gemaakt. Slotconclusie: er is meer dan genoeg werk.

Opmerkingen en inzichten over stelling 2 (Een kind binnenboord houden en de ouders ondersteunen):

- Op welk moment ga je als gemeente je bemoeien met thuissituaties en ouders bij bestaande problemen achter de voordeur?
- Wat gebeurt er als het kind 18 jaar wordt? Is het dan te laat? Slotconclusie: meer preventief werken.
- Gezinnen zoeken bewust niet naar hulp en houden zelfs hulp tegen.
- Ouders weten niet hoe of waar zij terecht kunnen voor hulp. Een loket is dan niet de oplossing. Een oplossing kan een sleutelfiguur in de wijk zijn die direct kan handelen.

Mevrouw **Özogul** geeft de gemaakte opmerkingen en stellingen vanuit de derde groep.

Opmerkingen en inzichten over stelling 1 (Langdurig regieverlies bestaat niet):

- Mensen met dementie en een verstandelijke beperking hebben wel degelijk langdurig of zelfs permanent regieverlies.
- In andere gevallen kunnen mensen altijd wel iets. Hierin moet worden geïnvesteerd. Vrijwilligers moeten hierbij gaan helpen om hen mee te laten doen in de samenleving.
- Iemand moet de regie in handen hebben. Dat kan iemand uit de familie zijn. Verschillende hulpverleners verliezen de regie uit het oog.
- Goed naar de omgeving kijken of iemand in staat is om de regie over te nemen.
- WMO-raad wil participeren samen met de zorggroep en op ambtelijk niveau. Het is zorgelijk dat dit verzoek is afgeketst.

Opmerkingen en inzichten over stelling 2 (Overheid kan het beste niets doen aan de re-integratie, want dat is het goedkoopste):

- Uit onderzoek is gebleken dat niet veel mensen naar werk toegeleid zijn.
- Eerst investeren en onderzoeken waar op de markt behoefte aan is. Daarna mensen gericht ondersteunen naar werk.

- Veel zelforganisaties doen goed werk. Hiermee moet zuinig worden omgegaan.
- Voorzichtig zijn met het idee dat sommige ouders eigen kracht bezitten om de regie te voeren.

Mevrouw **Brandt** laat tot slot nog een kort beeldverslag zien van mensen uit de ambtelijke organisatie die twee dagen met elkaar hebben gewerkt aan het ontwikkelen van praktijkwerkplaatsen.

6. SLUITING

De **voorzitter** bedankt iedereen voor de inbreng en sluit de vergadering om 21.05 uur.